

ספרי' — אוצר החסידים — ליובאוויטש

שער
שלישי

קובץ
שלשלת האור

היכל
תשיעי

לקוטי שיחות

בתרגום חפשי ללשון הקודש

על פרשיות השבוע, חגים ומועדים

•

מכבוד קדושת

אדמו"ר מנחם מענדל

וצוקללה"ה נבג"מ זי"ע

שניאורסאהן

מליובאוויטש

•

תצוה — ז' אדר

(חלק ב')

יוצא לאור על ידי מערכת

„אוצר החסידים“

ברוקלין, נ.י.

770 איסטערן פארקוויי

שנת חמשת אלפים שבע מאות שמונים וחמש לבריאה

מחזור הראשון של לימוד הלקוטי שיחות
שבוע פרשת תצוה, ביח אדר, ה'תשפ"ה (ב)

LIKKUTEI SICHOT
TARGUM L'LOSHON HAKODESH

Copyright © 2025
by

KEHOT PUBLICATION SOCIETY®
770 Eastern Parkway / Brooklyn, New York 11213
(718) 774-4000 / FAX (718) 774-2718
editor@kehot.com / www.kehot.org

All rights reserved. No part of this publication may be reproduced, stored in a retrieval system, or transmitted in any form or by any means, electronic, mechanical, photocopying, recording, or otherwise, without prior permission from the copyright holder.

The Kehot logo is a registered trademark of Merkos L'Inyonei Chinuch.

For dedications of the weekly Sichos, please contact us at: dedications@kehot.com

תצוה – ז' אדר *

204

העוסקים במשה ומתייחסים אליו – החל מהתחלת הפרשה ממש, „ואתה (משה) תצוה“, וכן בעוד כמה וכמה ציוויים למשה.

ועוד: אי הזכרת הצדיק הרי היא ההיפך מענין הסתלקותם של צדיקים, שכן, בשעה שהצדיק מסתלק מן העולם אין הדבר פוגע בשמו ובפעולותיו, והם נשארים לעד ואינם משתכחים ח"ו; רק גופו⁵ של הצדיק מסתלק מן העולם.

ואם כן, איך אפשר לומר שהס-תלקות משה רבינו נרמזת דוקא על-ידי אי הזכרת שמו?

יתר על כן: הציוויים למשה בפרשת תצוה נאמרו למשה בלשון נוכח – „תצוה“, „ועשית“, „ולקחת“ וכיוצא בזה – בעוד בריבוי מקומות שבהם נזכר משה בשמו (ובסמיכות לפרשתנו – בסוף פרשת משפטים) הרי זה רק באופן של דיבור אודות משה – (כאילו) שלא בפניו!

ב. ויש לומר הביאור בזה:

איתא בזהר⁶, „צדיקא דאתפטר אשתכח בכלהו עלמין יתיר מבחיוהי“, היינו שהצדיק לאחר פטירתו נמצא בכל העולמות, כולל העולם הזה, יותר מבחיו. ופירוש „יתיר מבחיוהי“ הוא

א. ז' אדר, יום פטירת משה רבינו, חל (ברוב השנים) בסמיכות לפרשת תצוה; ואיתא בספרים² שיש רמז לכך בפרשה זו: פרשת תצוה היא הפרשה היחידה בתורה („משנולד משה“ ועד משנה תורה³) שבה לא נזכר שמו של משה.

ולכאורה אינו מחוור: הלא רק השם משה לא נזכר⁴ במפורש בפרשת תצוה, אבל יש בפרשה זו ריבוי פסוקים

(*) שענינו באדר ראשון – סוטה (יב, ב): אותה שנה (דלית משה) מעוברת היתה (ונולד באדר א'). ואף שנאמר זה בביאור דברי ר' חנינא בר פפא – הרי אין לומר שחבריו פליגי עליו בדבר שבמציאות – עיבור השנה*. וראה שאילת יעב"ץ ח"א סק"ז. וראה מג"א או"ח סתק"פ סק"ח. ועוד (ראה לקו"ש חט"ז ע' 342 הערה 5, וש"נ).

1) להעיר דלכמה דיעות (הובאו בנ"כ טושו"ע או"ח סרצ"ב ס"ב. סדר הדורות ב"א תפח) מת משה בע"ש (כקביעות שנה זו (תשד"מ)). אבל אין כן דעת אדה"ז בשו"ע שם ס"ה (דאין לומר שס"ל כהט"ז שם – כי זהו חידוש גדול. ולמה לא רמזו אפילו – אדה"ז).

2) מאור עינים פרשתנו. וראה לקו"ש שם הערה 2.

3) ראה פי' הרא"ש עה"ת ובעל הטורים ריש פרשתנו.

4) ראה בכ"ז גם לקו"ש חכ"א ס"ע 173 ואילך.

(*) והכוונה ב„משבעה באדר ועד ששה בסיון תלתא ירחי“ – ה"ז כיון שהיו ד' חדשים חסר יומיים, שאפילו את"ל שדחוק הוא – דחוק גדול יותר לומר דפליגי במציאות.

[ואף שבלאה"כ פליגי במציאות (אם ה"י אותו היום כ"א ניסן או ו' סיון) – הרי ע"פ הכלל לא לאפשרי במחלוקת, אין טעם להוסיף עוד פלוגתא (ובמציאות) אם היתה שנה מעוברת].

5) ראה אגה"ק ביאור לס' זך, אשר חיי הצדיק (שאינם חיים בשריים כ"א חיים רוחניים) אשתכח בעוה"ז גם אחרי פטירתו. וראה לקמן סעיף ב.

6) ח"ג ע"א, ב (בשינוי לשון קצת). אגה"ק סי' זך וביאורו.

7) ראה אגה"ק שם.

שמו של אדם אינו עצם מציאותו. ענינו של השם נדרש עבור הזולת (כדי שאדם אחר יוכל לקרוא לו בשמו), ואילו האדם כשלעצמו אינו זקוק לשם¹³.

[וכנראה במוחש, שהשם ניתן כמה ימים לאחר לידת הולד, ואילו מציאות הולד קיימת תיכף משנולד ויצא לאור העולם (ואף אז הרי הוא בגדר יורש על-פי תורה, שירש הכל)].

משא"כ כאשר הדיבור לאדם הוא בלשון נוכח – „אתה” – אזי הפניה היא לאדם, לעצמות וכללות האדם.

ועל-דרך-זה הוא בנוגע למשה: השם „משה” ניתן לו משך זמן לאחר לידתו, ועוד זאת, שבפשוטו שם זה¹⁴ („משה”) ניתן לו שלא על-ידי הוריו, אלא על-ידי בת פרעה – „כי מן המים משייתהו”¹⁵.

וזהו הרמז בפרשת תצוה להסתל-קותו של משה:

בשעת הסתלקותו, התעלה משה לעצמיותו שלמעלה מבחינת שם – ולפיכך, אין הוא מוזכר בפרשת תצוה בשמו¹⁶ („משה”); אך באמת „אף כאן

(לא יתרון סתם, אלא) יתרון שלא בעוד, שכן (כביאור רבינו הזקן)⁸:

(א) „בהיות הצדיק חי על פני האדמה” היו „חיי הצדיק” מלובשים ב„כלי ולבוש . . בגופו” (ואזי היה ניתן לקבל רק הארה כו’), משא”כ לאחר פטירתו אין הם „בתוך כלי” (ולכן ניתן לקבל „מבחינת רוח . . העצמיות”⁹ של הצדיק).

(ב) פטירתו של צדיק היא „עליית רוחו ונשמתו למקור חוצבו”, ואזי אף מדרגה זו של הצדיק (כפי שהוא ב„מקור חוצבו”) נמצאת („אשתכח”) כאן למטה.

ונמצא, שהסתלקותם של צדיקים – שני קצוות יש בה: הסתלקותו של הצדיק בגשמיות מביאה עמה הסתלקות ועליה של הצדיק ברוחניות – הוא עולה בעילוי אחר עילוי, עד לשרשו ומקורו הראשון¹⁰, ל„עצמיות” שלו, שהיא למעלה מ„גילוי” לגמרי (ולכן הצדיק איננו בעולם באופן גלוי); אבל מאידך, בזמן זה (לאחר פטירתו) – כל „עצמיות” זו של הצדיק היא באופן של „אשתכח בכולהו עלמין” (עד לעולם הזה¹¹). ומטעם זה ניתן לקבל ממנו „יתיר מבחיוהי”.

ג. עפ”ז יובן הטעם שהסתלקותו של משה מרומזת דוקא על-ידי אי הזכרת שמו של משה (בפרשת תצוה)¹²:

(8) אגה”ק שם (בהביאור).

(9) לכאורה צ”ל „העצמית” ולא „העצמיות”, כמו שכתב תיכף אח”כ.

(10) ראה גם סידור שער הל”ג בעומר (דש, ב”ג).

(11) ראה גם אגה”ק סי’ כח: פועל ישועות בקרב הארץ.

(12) ראה גם לקו”ש חט”ז ע’ 350 ואילך.

(13) ראה תו”א ר”פ תרומה. ובכ”מ. ועיין

לקו”ת בהר מא, ג.

(14) ראה ויק”ר פ”א, ג: ו’ שמות נקראו לו למשה.

(15) שמות ב, י.

(16) ולהעיר מהמבואר בטעם שלא נזכר שם

קדוש במג”א*, מפני שקשורה עם עצמותו ית’ דלא אתרמיז בשום אות (תו”א מג”א ק, ב. שם בהוספות קכא, רע”ג. וראה לקו”ש ח”ו ס”ע 189 ואילך; ס”ע 194). חכ”א ע’ 201 ואילך. ורש”י.

(*) ראה מגילת יג, ב – השייכות דד’ אדר לימי הפורים.

מכל מקום, מובן שאין זו „שדה פרוצה“ לכל אחד להמציא גימטריאות משלו, אלא כל גימטריא זקוקה למקור²⁴.

כאשר לשתי תיבות יש גימטריא אחת – עדיין אין הכרח שקיימת ביניהן שייכות פנימית; אלא שכאשר יש להן תוכן משותף, אזי הדבר בא לידי ביטוי (בתור סימן והוכחה²⁵) בהשתוות הגימטריא שלהן.

[וכן מובן גם מביאור רבינו הזקן (בתניא²⁶) בענין הגימטריא, שהגימטריא של תיבה מורה על „בחינה אחרונה שהוא בחינת החשבון ומספר כמה מיני כחות“ הכלולים „בתיבה זו“,

כלומר, גימטריא שוה מורה שיש לשתי התיבות מספר שוה של „כחות“ הכלולים ב„אור וחיות“ שלהן, אבל אין בכך כדי ללמד שתוכן הכחות שבתיבה אחת יש לו שייכות לתוכן הכחות שבתיבה השניה.

אולם, כאשר ידוע לנו שקיימת שייכות תוכנית בין שתי התיבות, אזי הגימטריא משמשת אף היא סימן לכך שבשתי התיבות (בשרשן) ישנם אותם „מיני כוחות“ אשר „כלולות באור וחיות“ של שתי התיבות, אלא שהם ירדו ממדרגה למדרגה ועברו „מיעוט

עומד ומשמש“¹⁷, ואדרבה – בכל עצמיותו (כפי שהוא במרום¹⁸), ולכן, משה „נמצא“ בפרשת תצוה¹⁹, ואדרבה – הדיבור אליו הוא בלשון נוכח, „ואתה תצוה“, המורה (כמו שמפרש הכלי-יקר²⁰) על „מהות עצמותך“ דמשה.

ד. והנה, כיון ששמו של משה אינו מוזכר בפרשה כולה, מובן שתוכנה של (כל) פרשת תצוה קשור ל„עצם“ שלו (שלמעלה משם משה)²¹.

ועל-פי הידוע שתוכנה של כל פרשה מרומז בשמה (כפי שנתבאר כמה פעמים²²), צריך לומר שענין זה במשה מרומז בשם הפרשה (אשר על-פי מנהג ישראל, וכנדפס בחומשים, שמה הוא) – „תצוה“²³.

ויש לומר הביאור בזה, ובהקדים: אע”פ שאחד מארבעת אופני לימוד התורה הוא הלימוד על-דרך הרמז, הכולל את ענין הגימטריאות (כמו שמצינו בספרי גדולי ישראל, כבעל-הטורים, מגלה-עמוקות, ועוד ועוד) –

(17) סוטה יג, סע”ב. ספרי ברכה לד, ה. הקדמת הרמב”ם לפיה”מ קרוב לתחלתה.

(18) ל’ הרמב”ם שם. ובספרי שם: משרת למעלה.

(19) ראה גם מאור עינים שם.

(20) ריש פרשתנו. וראה ד”ה זאת תורת הבית תרפ”ט (בסה”מ קונטרסים ח”א) פ”א. וראה בארכוב לקו”ש חכ”א (ע’ 174. ע’ 177 ואילך).

(21) ראה הביאור בזה (כנוגע לפרטי הציווים דפ’ תצוה) לקו”ש שם ע’ 178 ואילך.

(22) ראה לקו”ש ח”ה ע’ 57 ואילך. וש”נ.

(23) בכ”מ נקראת „ואתה תצוה“ (ראה זח”ג רמז, א. סדר תפלות להרמב”ם. ועוד – ראה הנסמך בלקו”ש חט”ז ע’ 342 הערה 9) – אבל ע”פ מנהג ישראל הנפוץ בחומשים ועוד נקראת „תצוה“.

(24) ס’ הגאולה להרמב”ן בתחלתו: אין אדם רשאי לדון בחשבון גימטריאות ולהוציא מהן ענין עלה בדעתו. וראה ס’ שומר אמונים (להר”י אירגס) ויכוח א’ (אות כ”ג) אודות הדיוק בכללי ואופני חשבון הגימטריאות.

(25) ראה ס’ הגאולה שם. אנציקלופדי’ תלמודית ערך גימטריא סעיף ב. וש”נ. אגרות קודש אדמו”ר מהר”צ ח”ח ע’ שכד.

(26) שער היחוד והאמונה ספ”ז.

היינו שקיימת מציאות נוספת הקוראת לו בשמו.

אמנם, המספר תק"א – אחד היותו על ת"ק³¹ – מורה על "אחד", יחידו³² של עולם, ה"עצם" שלמעלה מ"ת"ק שנה" דהעולם, סדר ההשתלשלות (– למעלה מ"לקנות לו שם").

[ויש לומר שזהו גם ההסבר לגימטריא שהובאה בספרים³³, ש"אשר" בגימטריא תק"א: "אשר" – מלשון אושר – מורה על תענוג³⁴, שהוא הענין הנעלה ביותר באדם, הקשור בעצמיותו³⁵, וכמאמר³⁶: אין למעלה מענג].

ועל-דרך-זה הוא גם בנפש האדם:

אמרו חז"ל³⁷ "חמשה שמות נקראו לה" (לנשמה), ו"חמשה שמות" אלו

(31) להעיר מלקו"ת שם (וראה גם אוה"ת ואתחנן ס"ע קיג ואילך. ועוד) בנוגע ל"ישרה" שמספרו תקט"ו, המשכת בחי"י"ה בת"ק. וי"ל שזהו החילוק בין תק"א לתקט"ו, כי הוספת אחד (על ת"ק) מורה על העצם שלמעלה מהתחלקות (ראה תו"א בהוספות) קט, סע"ד ואילך) בטעם שחגה"ש הוא יום אחד. וראה לקמן סעיף ו (מלקו"ת) בנוגע למספר ק"א; הנעתק בלקוט פירושים כו' לתניא פט"ו (ע' רסט)).

(32) ראה ב"ר (פ"ג, ח): יום אחד . . הקב"ה יחיד בעולמו. ולהעיר מתוד"ה עד אחת – מנחות ית, א.

(33) סידור האריז"ל (סי' רש"ר וכן בקול יעקב) בסדר ההגדה פיסקא ר"י הי' נותן בהם סימנים.

(34) תו"א ריש פרשתנו. ובכ"מ.

(35) ראה המשך תרס"ו (ע' עג) דגם רצון העצמי ענינו המשכת הנפש, משא"כ תענוג העצמי שהוא מתענג בעצמותו. ע"ש, ובהמשך תער"ב פרק רב.

(36) סי' יצירה פ"ב מ"ד. המשך תרס"ו ע' כה.

(37) ב"ר פי"ד, ט. דב"ר פ"ב, לו. זח"ב קנח, סע"ב.

אחר מיעוט – עד שלא נשאר ממנו (מה"אור וחיות") אלא בחינה אחרונה שהוא בחינת החשבון ומספר כו", ולכן הן (שתי) תיבות שונות].

ובענינו – הגימטריא של תיבת "תצוה": נוסף לכך שהיא מן הגימטריאות הבולטות מיד לעין, הנה הביאור דלקמן מיוסד על תוכנה של פרשת תצוה (ולא על חשבון גימטריא).

ה. הגימטריא של "תצוה" היא – תק"א. ובמספר זה – אחד היותו על חמש מאות – נרמזת מדריגת ה"עצם" שלמעלה מ"שם".

והביאור בזה:

אמרו חז"ל²⁷ "הלך הקב"ה מהלך חמש מאות שנה לקנות לו שם", ומבואר על כך²⁸: כללות העולם ("סדר ההשתלשלות") הוא בשיעור "חמש מאות"²⁹; ועי"ז ש"הלך . . מהלך ת"ק שנה" נעשה ענין "לקנות לו שם" – גילוי שמו של הקב"ה. וכנ"ל, ש"שם" מורה על מדריגה השייכת לזולת³⁰,

(27) קה"ר פ"ז, א (ב). מדרש שמואל פכ"ג.

(28) אוה"ת שמות ס"ע ל. סה"מ תר"ל ע' צט.

סה"מ תרס"ח ע' פו.

(29) וראה לקו"ת אמור (לד, א) ועוד (ראה הנסמן בס' הליקוטים דא"ח דהצ"צ מע' מספרים (פרטי המספרים) ת"ק). וראה אוה"ת (ועד"ז בסה"מ תר"ל וסה"מ תרס"ח) שם, שלכן אין סתירה לזה מהידוע ד"ש כמה פעמים מהלך ה' מאות שנה . . כדא' בגמ'. . דר"ל כי ענין כו". ע"ש.

(30) במאמרים שבהערה 28 מבואר שהענין ד"הלך כו' לקנות לו שם" הוא ההמשכה פנימית (גילוי בחי' עצמות או"א) בבחי' ת"ק שנה דס' השתלשלות, שע"ז נמשך להיות גילוי השם [כי "שם" ממשך העצם, ו"לקנות לו שם" היינו שהשם יה' בגילוי כמו אור]. ע"ש.

אבל מכל מקום ה"ז רק המשכת (וגילוי) העצם, ולא העצם (ממש) שלמעלה מגדר גילוי (ושם).

„אינו דומה שונה פרקו מאה פעמים לשונה פרקו מאה ואחד“⁴⁵ – שהמספר מאה קשור ל„נפש רוח נשמה“, אבל השונה פעם אחת יותר מזה הוא חלק אלוהי ממנועל“.

ונמצא, שהחידוש של ק"א ביחס לק' הוא על-דרך החידוש הנ"ל של תק"א ביחס לתק"פ.

ז. על-פי המבואר לעיל (סעיף ד) אודות תוכן ענינו של הגימטריאות – יש לבאר גם כן את הטעם לכך ששייכות הענין הנ"ל במשה (אשר מופיע בפרשה ב„עצם“ שלו, שלמעלה מבחינת שם) לשם הפרשה (תצוה) – מרומזת (רק) בגימטריא של השם [ועל-דרך-זה – במספר הפסוקים שבפרשה]:

מאחר שאנו עוסקים כאן ב„עצם“ שלמעלה מגדר גילוי, נרמז הדבר בגימטריא, שהיא „בחינה אחרונה“ שאין בה כל „גילוי“ של תוכן הדבר (כנ"ל בארוכה).

ודוקא ב„העלם“ זה של „בחינה אחרונה“ – מספר התיבה – נמצא „העצם“ שלמעלה מגילוי.

(משיחות ש"פ תצוה תשמ"א, תשמ"ג)

45) להעיר משתי הלשונות בזה: ואחד, ואחת – אף דכפשוטו תלוי הקאי על „מי ששונה“ או על „הפעם“ (ראה תניא ספטי) – וע"ד פרש"י בספר התורה, „הזה – הזאת“ (נצבים כט, כ) – אבל זה גופא טעמא בעי. ואכ"מ.

46) להעיר מלקו"ת שם (בסוף העמוד) שהענין דק"א הוא „בחי" החמשית . . ועי"ז פנימית הכתר . . ה' בחי' נרנח"י ובתוך . . יחידה מלוכש בחי' תחתונה דאור א"ס" (ראה לעיל בפנים סו"ה) דמספר תק"א הוא העצם שלמעלה מיחידה).

ו„יחידה“ בכלל) אינם עצם הנשמה³⁸ – אלא הם „שמות“ בלבד שניתנו לה“ (לעצם).

ועל-פי הידוע ששלימותו של כל מספר היא בהתכללות של עשר פעמים עשר³⁹, נמצא, ששלימות ה„חמשה שמות“ של הנשמה היא במספר חמש מאות⁴⁰;

ואילו המספר (ד„תצוה“) תק"א – אחד היותר על ת"ק – מרמז על עצם הנשמה שלמעלה מ„חמשה שמות“ נקראו לה“.

ו. הענין הנ"ל בפרשת תצוה – שתוכן הפרשה הוא העצם שלמעלה מגילוי – מרומז גם במספר הפסוקים בפרשה, „ק"א, מיכאל סימן“⁴¹:

בלקוטי-תורה⁴² מבאר רבינו הזקן את החילוק בין המספרים ק' וק"א: המספר ק' מורה על השלימות של סדר ההשתלשלות, וק"א – על „חד ולא בחושבן“ (ומביא על כך מדברי המהרש"א⁴³ בפירוש מאמר חז"ל⁴⁴

38) סו"ה מפר"ח ע' קיז. ועוד. וראה לקמן הערה 46.

39) ראה בביאור מעלת מאה ברכות (תו"א בהוספות קכא, ד. ביאור"ז ר"פ ח"ש. ועוד. וראה ס' הליקוטים דא"ח דהצ"צ מע' ברכות, מאה ברכות ס"ב וס"ג). ועוד. וראה הנסמן בהערה הבאה.

40) להעיר ממאור"א (י, נד) „ת"ק ה' אחרונה בהכאה“. וראה הנסמן בהערה 28. ועוד.

41) וראה מגלה עמוקות אופן נו (הובא בליקוט ראובני ריש פרשתנו) ד„נעלם של משה“ . . עולה ק"א, ולכן „בפ' תצוה שנעלם שם של משה יש בו קא פסוקים“.

42) ראה כב, ג.

43) בחדא"ג – חגיגה ט, ב.

44) חגיגה שם.

(*) שלאחרי ששונה ק' פעמים, ה"ה אחד – שממשיך בלימוד ענין זה.

(*) היינו: אותיות המילוי דשם משה – מס שין הא – שנעלמות במבטא.